

Nebūkime abejingi praeičiai

Rolandas Gustaitis
Kaišiadorių muziejaus istorikas

Gegužės mėnesio pradžioje, keliaudamas po Kaišiadorių rajono miestelius, užsukau ir į Kruonį. Čia vos ne kiekvieną kartą būdamas aplankau ir Oginskių renesansinių rūmų griuvėsius.

Rūmai, pastatyti XVII a. pradžioje, buvo žinomi kaip puošnūs, su gražiomis, erdvėmis salėmis ir kambariais. Jų statytojų bei savininkų – kunigaikščių Oginskių įtaka ne tik Kaišiadorių rajono, bet ir visos Lietuvos praeities įvykiams savo laiku buvo didelė. Šiuo metu rūmų griuvėsiai, vadinami Pilies griuvėsiais, yra archeologijos paminklas.

Apsilankęs šį kartą, pamaciau, kad už kelių metrų nuo rūmų griuvėsių visai neseniai buvo vykdyti žemės kasimo darbai – matyti įrengti kanalizacijos šuliniai. Tai gi kasta buvo pakankamai giliai. Tai privedė prie kultūrinio sluoksnio suardymo. Žemės paviršiuje išversta daugybė puodų šukių ir koklių gabalų. O vieno koklio su ornamentu šonas ir buvo nukeltas vykdant minėtus darbus.

Šiuos veiksmus drįstu pavadinti barbarišku darbu – miestelio centre, tiesiog po mokyklos langais buvo ardomas archeologijos paminklas. Visą tai turėjo matyti nemažai žmonių. Įsitikinęs, kad jeigu būtų pradėti ardyti išlikusių sienų fragmentai, būtų kilęs triukšmas ir darbai tučtuojau (o gal ir pavėluotai) būtų sustabdyti. Tačiau juk tai archeologijos (o ne architektūros) paminklas, kurio pa-

grandinė (ir galbūt svarbiausioji) dalis yra po žeme – pamatai ir kiti sienų fragmentai. Nors sovietmečiu šis paminklas jau buvo stipriai apgadintas – prie pat jų buvo pastatyta vidurinė mokykla – tačiau panašu, kad to dar mažai.

Išlikę Kruonio pilies griuvėsiai.

O toliau norėčiau pacituoti vieną dokumentą, kurį visai neseniai, jau po apsilankymo Kruonyje, radau Lietuvos centriname valstybės archyve, Trakų apskrities Statybos komisijos byloje (F.1539. Ap.1. B. 488. L. 5). Tai Kruonio valsčiaus tarybos 1938 m. spalio 26 d. posėdžio protokolo Nr. 3 ištrauka:

„Valsčiaus taryba, išklausiusi valsčiaus Viršaičio pranešimą, kad Kruonio miestelyje buv. kunigaikščio Oginskio rūmai baigia išnykti, blogos valios žmonės juos ardant, gi rūmų – pilies griuvėsių vieta yra įdomi kaipo senovės liekana, kurią mielai lankys turistai ir mokyklų ekskursijos, tiktai reikėtų nu-

kelti į šalį esančias lūšnas ir padaryti aplink griuvėsius parką, tad visų balsais nutarta prašyti archeologinę komisiją, kad kalbamą vietą perimtų savo žinion, ir perduotų pradžios mokyklos vedėjui globoti bei prižiūrėti, o valsčiaus savivaldybė iš savo pusės teiks materialinę pagalbą.

Be to, prašyti apskrities staty-

kievianam ūkininkui – vienkieminkui būtina turėti sodą. Jis daug nuveikė, mokydamas žmones sodininkystės. Dar viena viršaičio domėjimo sritis – įvairių senovinių daiktų rinkimas ir saugojimas. Archyve saugomi jo surinktų senienų sąrašai, kuriuose išvardinti įvairūs akmeniniai kirvukai, strėlių antgaliai, kiti senovės žmonių dirbiniai. Deja, radiniai iki mūsų dienų neišliko; jie po A. Vedecko mirties pateko ne į muziejų, o buvo išmėtyti.

Siomis dienomis sunku patikėti, kad sprendimas dėl griuvėsių išsaugojimo kilo ne kažkur laikinojoje sostinėje, o vietiniams gyventojams, kurie siūlo paminklą įtraukti į archeologinių paminklų registrą, tuo pačiu patys apsiimdami šį paminklą globoti ir išsaugoti mūsų bei kitoms kartoms.

Nebūkime abejingi mūsų praeičiai!

Miniatiūros

Palmira Motiejūnienė

Tylo po audros: nesimuša šakos, nešoka kamieniai keistoko baleto. Neverkia blakstienas atmerkęs dangus ir žvilgsnių ugninių po barnių nemėto.

Ne saulė šviečia - šypsosi žmonės, o šviesūs žodžiai lūpose supas. Tamsu aplinkui - kaip žemės grumstai keiksmams triaukščiai į dulkes trupa.

Visi tai žino: šviesa mus kelia, tamsa skandina. Teisybę skaudžią išgirst norėsit ar melą gryną? Nenorint nieko - nežinia lieka.

KUR EITI?

MINĖJIMAI, KONCERTAI (birželio mėn.)

1 d. 16 val. Kaišiadorių kultūros centre koncertas Tarptautinei vaikų gynimo dienai. Dalyvauja Elektrėnų kultūros centro pop choras „Saulės spinduliai“.

20 d. 14 val. Kaišiadorių kultūros centre Seinų (Lenkija) lietuvių bendruomenės saviveiklininkų koncertas.

27 d. Jono Aisčio 100-osioms gimimo metinėms:

12 val. šv. Mišios, paminklo ant Jono Aisčio kapo Rumšiškėse atidengimas.

14 val. Jono Aisčio premijos įteikimas, iškilmingas 100-ųjų gimimo metinių minėjimas Rumšiškių salėje.

PARODOS

1-18 d. Kaišiadorių kultūros centre keramikos būrelio, vadovė Audronė Skarbaliūtė, vaikų darbų paroda.

18 d. Rumšiškių Jono Aisčio muziejuje atnaujintos ekspozicijos atidarymas.

Nuo 28 d. Ringailių salėje XX a. drabužių paroda.

„KULTŪROS PRIEMENĖS“ REDKOLEGIJA:

Rita Janušaitytė - švietimo ir kultūros skyriaus vyr. specialistė, Olijardas Lukoševičius - Kaišiadorių muziejaus direktorius, Aldona Naudžiūnaitė - Kaišiadorių viešosios bibliotekos direktorė, Arnoldas Škimelis - Kaišiadorių kultūros centro direktorius.